

DE KOR

maandorgaan van
"BIOLOGIA MARITIMA"

Nederlandse Vereniging van
Zee-aquariumliefhebbers.

(Opgericht: 12 November 1939)

TIJDSCHRIFT VOOR ZEEBIOLOGIE

Jaargang no. 14, Juni 1964

REDACTIE: H.A.v.Vlimmeren Jr.
Ridder van Doorne Jr.
Balistraat 96
DEN HAAG

Telefoon: 63.97.21/98.60.17

Contributie BM, inclusief
abonnement op DE KOR f 10,--
Uitsluitend abonnement f 12,50
(Giro 27.83.96 t.n.v. Mevr. A.G.W.
van Vlimmeren-Schippers te Den Haag)

Vaste Medewerkers

D. Luteijn :Technische verzorging

W. Hinners &

H.v.d. Let :Expeditie

IN DIT NUMMER o.a.

Pinksterkamp	85
Wij bezochten Hamburg	86
Zeeland Excursieland III	87
Automatische Vlotterschakelaar	89
Vacantie Ital. kust	92
Korte berichten	98

ARME REDACTIE

Het volgende stukje moge illustreren hoe moeilijk de taak van de redactie wel is.

Als we proberen eens wat minder ernstig te zijn zegt men dat we dwaas zijn. Omdat we dat meestal niet zijn, zegt men dat we te ernstig zijn. Als we iets publiceren wat men speciaal voor ons tijdschrift geschreven heeft, zegt men, dat we te weinig afwisseling bieden. Publiceren we echter iets dat in een ander tijdschrift gestaan heeft dan zegt men dat we te lui zijn om zelf te schrijven. Als we aan de redactietafel zittenden ons werk doen, zegt men, dat we buiten achter nieuwtjes aan zouden moeten jagen.

Zijn we echter buiten op jacht naar materiaal dan zouden we op de redactie te bereiken moeten zijn. Nemen we een ingezonden bijdrage niet op, dan heet het, dat we niet inhziën, wat werkelijk goed is. Nemen we ze echter op dan zeggen anderen dat het tijdschrift een grote mesthoop is. Tenslotte zou het niet in het minst verwondering wekken, als iemand, die dit gelezen heeft zou zeggen, dat we het uit een ander tijdschrift "gegapt" hebben.

Dat hebben we inderdaad gedaan!

R.v.D.

PINKSTERKAMP 1 9 6 4

Het door Baracuda georganiseerde pinksterkamp op Schouwen is een reuze succes geworden. De uitstekende organisatie en het fantastisch mooie weer zorgden voor een goede gang van zaken. Uiteraard lag het zwaartepunt op het duiken, maar ook de zeebiologie werd beslist niet vergeten.

In het dorps huis te Dreischor werd een aquarium opgesteld waarin al spoedig de eerste leuke vangsten werden opgeborgen, in afwachting van het transport naar diverse aquaria.

De vangsten waren in het algemeen goed. De milde winter heeft een gunstige invloed gehad op de flora en fauna in Zeeland. We ontdekten nu eindelijk een plaats waar we in betrekkelijk ondiep water meerdere zeedahlia's vonden.

lees verder op pag. 98

Wij bezochten voor U

HET TROPARIUM TE HAMBURG

De vrije hanzestad Hamburg heeft een zeer fraaie dierentuin: het "Hagenbeck Dierentuin". Een gedeelte van het gebouw daarin dat "tropicalium" heeft ingericht voor terraria, paludaria en aquaria. Groot is het gebouwje niet, maar het ziet er allemaal zeer verzorgd gezond en exclusief uit. De bakken zijn opgesteld achter de wanden van een grote vierkante ruimte en in een vierkant middenblok. De grote aquaria waren van beton gegoten en voor de kleine hadden men hoekijzeren bakjes gebruikt met glas in alle wanden. Voor de zijwanden was ribbelglas genomen, om hinderlijke reflexen te vermijden. Van de aquaria van 30 x 30 x 60 cm had men in het middenblok een aantal met twee boven elkaar wat uitstekend ging.

De aquaria waren zeker voor tweederde zee-aquaria, waarvan 18 tropisch en 4 Noordzee.

Om er in te komen moest 2½ Mark betaald worden voor de dierentuin, en nog eens een halve mark voor het aquarium. Een fotografeer-vergunning kostte nogmaals een halve mark. De dia's die men er kon kopen boden op het gebied van de aquaristiek zeer weinig.

In alle aquaria, maar vooral in de grote werd zeer sterk doorgelucht, met dikwijls meerdere uitstromers. Ook werd zeer intensief gefilterd. Welk filtermateriaal werd gebruikt weet ik niet, maar de snelheid was voor de grote bakken zeker enkele kubieke meters per uur. De aquaria waren dan ook allemaal zeer helder. De verlichting was goed en voor de diverse bakken verschillend. Alles zag er zeer proper en gezond uit. Voorruiten waren niet te zien!

Het zal U duidelijk zijn dat de hoofdschotel uit tropische zeevissen bestond, en daar waren zeer fraaie exemplaren bij, zeker opvallend voor de periode waarin ik het bezoek bracht: voorjaar 1962.

Eén groot aquarium was geheel gevuld met een nog naamloze aremoon uit de Caraïbische zee. Het dier leek op een kruising tussen de Anemonia sulcata en Tealia felina. Spierwit met korte dikke tentakels met roze punten.

Het klapstuk van de veiling was echter een bakje in het

middenblok met een geweldige beige gekleurde Stoichactus anemoon van zeker wel 40 cm midellijn, waarin drie Amphiprion percula rond stoeiden. Het was een lust voor het oog en de trots van de verzorger, die mij inderhaast vertelde dat hij hem al vier maanden had.

De koraalvissen zagen er allemaal zeer gezond uit, puntgaaf en rustig ademend. Alles bij elkaar was het klein maar fijn. .

H. Compaan - Den Haag

Z E E L A N D - E X C U R S I E L A N D III

De rest van Tholen hebben we helaas tot nog toe te weinig bezocht om daar iets zinvols over te kunnen schrijven, we gaan dus nu via St. Philipsland naar het eiland

SCHOUWEN DUIVELAND

Dit eiland met een rijke geschiedenis en de heerlijke karaktervolle plaats Zierikzee is pas de laatste 5 jaar intensief door ons bezocht. De lange wachttijden bij de pont gedurende de zomermaanden zijn wel heel erg vervelend, maar in het voorjaar en de herfst is die drukte stukken minder en dan kan ik U een bezoek zeker aanbevelen.

Voor degene die niet te water gaat is Schouwen eigenlijk minder interessant omdat we hier niet zoveel van die uitgestrekte slikgebieden aantreffen als bij Zuidbeveland en Tholen.

Achter het dorp Ouwerkerk vinden we een groot meer en een aantal caissons waarmede de grote doorbraak die tijdens de Ramp is ontstaan werd gesloten. Direct achter deze caissons ligt een diep en zout binnendijs meer. Als U aasgarnalen wilt hebben om te voeren of steurkrabben ter opkuisering van de bak, dan moet U hier zijn. Met een schepnetje zijn ze gemakkelijk te vangen.

In dit vreemde zoute meer hebben we trouwens meer zoutwaterbewoners aangetroffen die je in een binnendijs water niet zou verwachten. We vingen er eens een piepklein kreeftje, zagen een grote rog, en regelmatig zien we daar anjelierien die er niet fris bijstaan, maar zich toch kennelijk in leven weten te houden. Typisch is dat deze anjelierien met hun voet los op de bodem staan. Als ze een enkele keer op substraat

zitten dan is dat meestal een takje rijshout en het opvallende is dat ze dan erg los zitten.

Wij merkten al eerder dat anjeliëren losser op hun substraat zitten naarmate de stroming minder is.

Het meest extreme geval is dus bij het totaal ontbreken van enige stroming zoals bij Ouwerkerk,

U kunt dit verschijnsel trouwens in Uw eigen aquarium direct controleren. Anjeliëren die in een verloren hoekje zitten, ver van de uitstroomer of centrifugaalpomp, zitten meestal erg los.

Ongeveer een kilometer ten Oosten van de caissons ligt de Zuidbout, ook wel Hoek van Ouwerkerk genaamd.

Deze ver in zee stekende dam valt met laag water helemaal droog en we kunnen dan aan de voet tussen de keien weer veel verzamelen.

Om te beginnen de purperslakken die we in Zeeland zo veel vinden. En niet alleen de ongezellige witte, maar allerlei aardige kleurvariateiten. Botervissen zitten hier volop en als u goed zoekt dan kunt u, vooral in de herfst, ook *Blennius pholis* vinden. Golfbrekeranemoontjes, verschillende soorten naaktslakken en wormen behoren tot de regelmatige bewoners.

In het diepe gedeelte van de stroomgeul leven fluwelen zwemkrabben en het komt een enkele maal voor dat we ze met laag water onder de stenen vinden.

Als u zin heeft om uw biologisch werk te combineren met het uitgooien van een vislijntje dan moet u hier in de zomereens op geep gaan vissen. Dit is namelijk voor deze vis een van de rijkste plaatsen van Zeeland.

Op Uw tocht over Schouwen mag u beslist de dijkvoet bij de Plompetoren vlak bij Burghsluis niet overslaan.

Deze plek ziet er nogal chaotisch uit en dat is juist prettig voor ons want tussen al die keien is veel naar onze gading te vinden. Met laag water vonden we hier in de zomer van 1963 doomansduim en vrij veel dahlia's.

Alleen dit is al de moeite waard om er een tocht heen te maken. Maar het is nog niet alles. Tussen de stenen zit vis: botervis, puitaal, *blennius* e.d. Golfbrekeranemoontjes, weduerozen, *sagartia*'s. En de stenen zelf zijn dicht begroeid met zeepokken: prachtig voor onze *blennius* en de naaktslak *Rose doris* die we hier ook kunnen vinden.

Op de noordkust van Schouwen zijn ook nog enkele goede plekken. Bij Zonnemaire vinden we bij laag water op de bank

voorbij de haven grote hoeveelheden klein zeegras. Aan de rechterkant van de haven is een groot bassin dat via een sluisje in verbinding staat met de haven. Vaak laat men dit bassin tijdens laag water leeglopen en we kunnen hier dan vrij veel verzamelen. Vooral zeeanellijeren in grote maten zijn hier te vinden. Ook Chitons komen in grote hoeveelheden voor. Verder naar het oosten ligt het gemaal van Dreischor, voor duikers een bekend punt waar we met laag water langs de steile wand plegen te zwemmen. Ook met lieslaarzen kunnen we hier terecht want voordat de steile wand begint komt eerst een ondiep slikgedeelte waarin meerdere soorten anemonen en allerlei kleine visjes zijn te vinden. Evenwijdig met de dijk loopt nog een laag steenbermpje waarvan met laag water alleen de bovenkant vrij komt. Als zeewieren Uw interesse hebben dan moet U beslist eens op deze stenen gaan kijken. Bovendien zult u hier spons, naaktslakken en golfbreker-anemoontjes kunnen vinden.

Pas hier echter goed op voor de stroming want die komt nogal plotseling opzetten en is vrij sterk. Vlak bij dit gemaal vindt u nog de z,g, loswal van Drieschor Degenen die eens een eerste blik onder water willen werpen kunnen hier uitstekend terecht. Het is hier meestal rustig en helder, zodat u zonder gevaar eens het snorkelen kunt gaan beoefenen.

De excursiegebieden die hierboven zijn beschreven zijn die plaatsen waar we goed bekend zijn. Ongetwijfeld zijn er nog wel meer goede plekken en we houden ons dan ook aanbevolen voor inlichtingen uwerzijds.

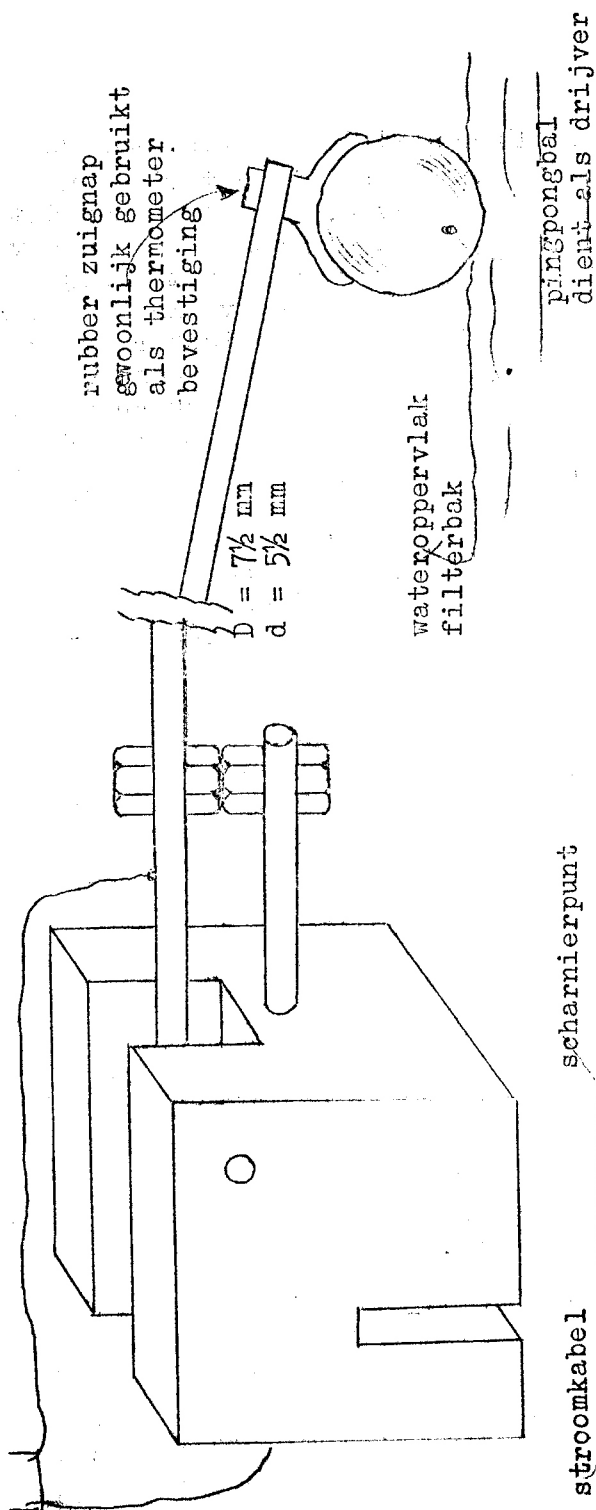
H.A.v.Vlimmeren Jr.

V L O T T E R S C H A K E L A A R

Onderstaand volgt een beschrijving van een vlotterschakelaar zoals die door mij wordt toegepast.

Een Eheim pompje zuigt het water uit mijn bodemfilter en perst het water naar een glazen filter (ex-accu) bak. In dat filter passeert het water een perlon en norit laag en gaat dan via 3 hevelslangen terug naar de bak, d.w.z. het aquarium.

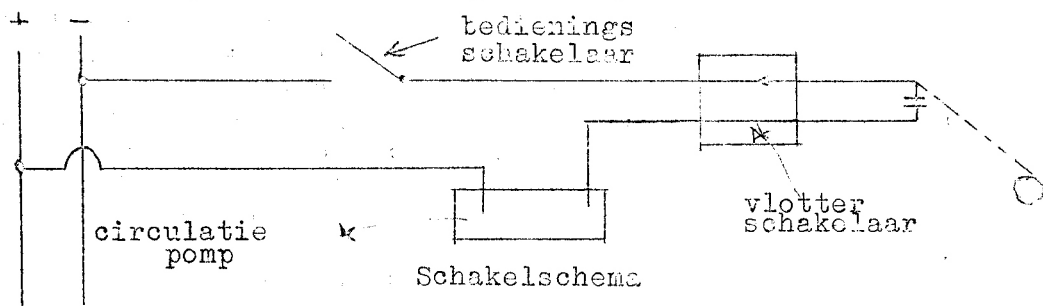
Mocht het geval zich voordoen dat het perlon of de norit verstopt raakt of een hevelslang zou stoppen dan blijft de

circulatiepomp gewoon doordraaien, de glazen filterbak loopt over en het aquarium wordt in zeer korte tijd leeggepompt in de huiskamer.

Om deze rampzalige mogelijkheid uit te sluiten is de vlotter-schakelaar gemonteerd. In een blokje electrisch isolerend materiaal is een stukje plastic pijp vast ingelijmd. Door het pijpje is een boutje met een noot aangebracht. In de steel van het boutje is een gaatje geboord om een electrische draad aan vast te solderen.

Een 2e plastic pijpje wordt scharnierend aan een pen bevestigd. Ook in dit pijpje een boutje als contactpunt. Aan het eind van dit pijpje wordt een gewoon pingpongballetje bevestigd. Dit balletje drijft op het water in de filterbak. Wordt het water niveau in de bak te hoog dan licht de drijver het bovenste pijpje op en verbreekt daarmee het contact. Hierdoor wordt de stroomketen van de pomp verbroken en de pomp stopt. Overstroming is hiermee uitgesloten.

H.v.Mil - Eindhoven

Opmerking: Hoewel de heer v. Mil dit niet uitdrukkelijk vermeld is het natuurlijk duidelijk dat voor een feilloze isolatie van de onder spanning staande gedeelten moet worden gezorgd. De toepassing van een microswitch lijkt ons nog beter.

Red.

OUDE NUMMERS VAN DE KOR

Oude nummers van DE KOR zo lang de voorraad strekt verkrijgbaar bij het secretariaat Postbus 189 te Delft. Prijs f 0,25 per nummer. Grottere quanta speciale prijs. Bestelling inzenden naar het secretariaat.

ITALIAANSE KUST

De voorbereiding van een vakantie geeft al de helft van het plezier. Dat geldt waarschijnlijk wel in het bijzonder voor de houder van een zeeaquarium, die vele van de door hem bewonderde dieren nu eens "in het wild" wil tegenkomen en zo mogelijk mee naar huis nemen.

Hij gaat straks doelbewust op reis. De heerlijke zon, de azuren hemel, de kliffbergen, het zijn voor hem slechts bijzaken die hij in het voorbijgaan meeneemt.

Zijn vakantie is een expeditie, een onderzoekstocht met een omschreven opdracht die kan slagen of mislukken.

Hoevelen onzer dromen zich niet af en toe op reis? Met supervangspullen, camera, een zee van tijd en (stilzwijgend in de droom opgenomen): een nimmer leegwordende portemonnaie. De werkelijkheid is natuurlijk anders.

In de annalen van onze liefhebberij komen regelmatig verslagen voor van excursies. Wat ze zo boeiend maakt is onder andere dit: het is steeds het verslag van een "worsteling" de tocht van de enkeling tegengewerkt door onwetendheid, tijdgebrek en klimatologische omstandigheden. En niet te vergeten door de streken van het toeval.

Maar nu ter zake:

Voorbereiding

We zouden 14 dagen doorbrengen in een huisje te Diano Serreta een minuscule dorpje in de kliffbergen, 4 km van Diano Marina verwijderd. Laatstgenoemde plaats is een van de vele badplaatsen aan de riviera dei fiori.

Ditmaal konden we beschikken over een auto, zodat we wat ruimer in ons transportmateriaal zaten.

Meegenomen werden: 6 cubitainers van 10 l inhoud, 2 jerry-cans van 10 l inhoud voor het waterverversen onderweg, 2 zuurstofcilinders met een gezamenlijke inhoud van 300 l. Daar stond tegenover, dat de terugreis drie volle dagen zou duren, wel een krachtproef voor de zeedieren.

Om de gevangen dieren op te vangen beschikten we over een grote lap plastic om in een wasbak te hangen of in de grond in te graven. Hierbij hoorde een Zoobek, Total membraanpompje waaraan 2 luchtsteentjes, snoeren, stekkers,

dubbelstekkers, slangklemmetjes en niet te vergeten: onze stevige 220-120 V transformator.

Die hadden we tijdens onze vakantie in 1958 wel vergeten, zodat we in het Bretonse plaatsje Concarneau een uur hebben moeten winkelen vóór we zo'n ding te pakken kregen. Hij was nog duur ook, maar wat doe je al niet voor de vissen?

Onze opvangapparatuur is volkomen voldoende gebleken. Het plastic werd in een wasbak gespreid, die de afmeting had van 55x55 cm bij een diepte van 15 cm. Deze ondiepe "poel" bleek geweldig praktisch te zijn: er was (met de pomp) een prima zuurstofvoorziening, leuke begroeide stenen konden er zonder meer worden ingelegd en (wat het belangrijkste was) alle gevangen dieren waren goed te bekijken.

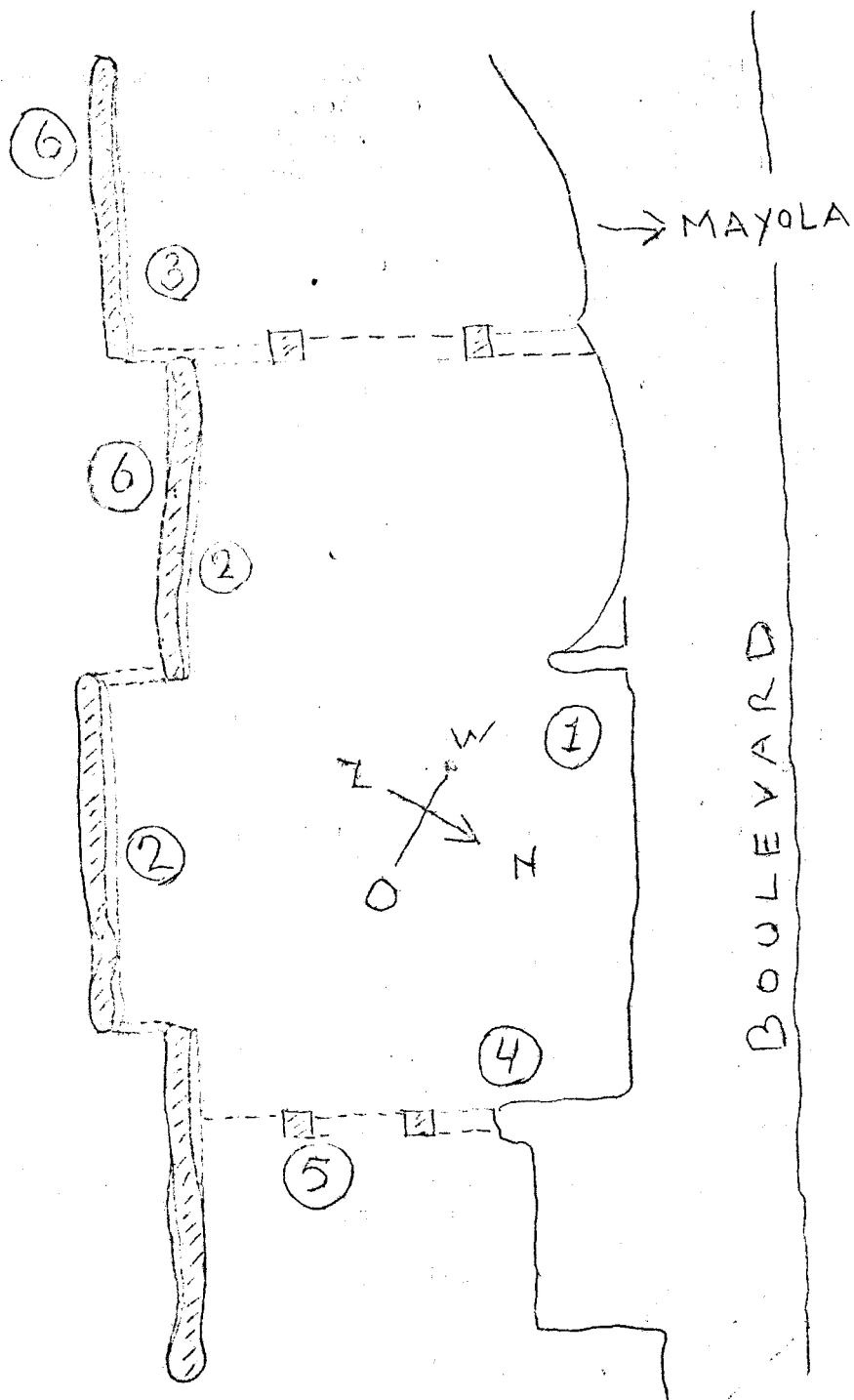
Een waterhoeveelheid van ca. 15 liter bleek ruim voldoende. We werken nu aan een opzetbaar frame met dezelfde afmetingen. Als vangapparatuur hadden we onze zwemvliezen en duikmaskers en 2 kleine rechthoekige schepnetjes met een korte steel. De gevangen dieren werden tijdens het snorkelen meegevoerd in plastic boterhamzakjes.

Persoonlijk prefereren we voor het snorkelwerk nog altijd de maskers met aangebouwde snorkelpijp. Je hebt dan niet steeds zo'n ding in je mond. Voor het "echte" duiken zijn ze minder geschikt: op een diepte van ca. 4 m begint er water in te siepielen. Maar voor ons "oppervlakkige" verzamelaars is dit ruim voldoende. Wat de snorkelpijp betreft: we hebben van allerlei gedurfde en fantastisch ingenieuze ventielen alleen maar narisigheid gezien. Wij zweren bij het rubberkorfje waarin een pingpongbal. Van een paar gym-schoenen hebben we ook veel plezier gehad. We hebben de gevangen dieren bewonderd en gedetermineerd aan de hand van het boek: Die Unterwasserfauna der Mittelmeerküsten van W. Luther en K. Fiedler (Verlag Paul Parey - Hamburg f 30,--) Pas tijdens het veldwerk zijn we dit boek op zijn juiste waarde gaan schatten.

De Vangplaatsen

Het centrum van onze activiteiten was een badhokje op het zandstrand van San Bartolomeo, een plaatsje dat aan Diano Marina is vastgegroeid.

Het strand van San Bartolomeo is voor Italiaanse begrippen breed en zandig. Men heeft ca. 40 meter uit de kust basalten dammen gebouwd ter bescherming van de badgasten en hun kroost. (Zie tekening op pag. 94)

Deze dammen die evenwijdig aan de kust lopen zijn op enkele plaatsen onderbroken en aan de uiteinden open, zodat er toch een ruime verbinding bestaat met de zee. Bovendien zijn de rotsblokken zo engelijk dat het water vrijwel door de dam heen kan stromen, alleen de golfslag is verdwenen.

Het strand loopt, mede door verzanding, zeer geleidelijk af, vlak voor de dam is het water ca. $1\frac{1}{2}$ m diep, er zijn enkele diepere kommen en zwinen.

Aan de zeekant liggen aan de voet van de dam nog wat rotsblokken, vervolgens loopt de zandbodem verder, waarschijnlijk tot de rand van het continentale plateau.

De voet van de dam is aan de zeekant 3-4 m diep.

Ten gerieve van zonnebaders en sportvisser zijn de dammen onderling door bruggetjes verbonden, bovendien gaan op een tweetal plaatsen bruggen van het strand naar de dam.

Wij bezochten dit gebied de eerste maal in 1959. Hoewel er op de wal enorm veel is bijgebouwd en het strandleven veel intenser is geworden, is het gebied onder water vrijwel gelijk gebleven.

We zijn dan ook overtuigd u met een nauwkeurige beschrijving van de vindplaatsen van dienst te zijn.

Onze tocht in '59 verliep onder leiding van de Ned. Reisvereniging Porta Mundi, die in San Bartolomeo het fraaie hotel Mayola heeft staan vlak bij zee.

Voor hen, die denken aan een "georganiseerde" reis, bevelen we dit hotel ten zeerste aan.

We zullen nu de aangetroffen dieren in volgorde voor U bespreken en daarbij tevens de transportresultaten vermelden.

De andere vangplaatsen komen terloops ter sprake.

Vissen

HARDERS (mugil sp.) kwamen overal in ons vanggebied in grote scholen voor, vaak vlak onder de kust en langs het strand.

We vonden ze in alle maten, vanaf 1 cm tot 20 cm.

Fiedler bespreekt in zijn boek 5 hardersoorten, die overigens in volwassen vorm moeilijk van elkaar zijn te onderscheiden.

We meenden 2 à 3 verschillende typen te zien, die we niet nader hebben bekeken.

De hardertjes lieten zich gemakkelijk vangen en bleken zoals gewoonlijk ijzersterk te zijn.

De ca. 12 exemplaren die werden meegenomen overleefden allemaal de reis en zwemmen nu in het aquarium alsof ze er altijd hebben gewoond.

LIPVISSEN

De Middellandse Zee kent de zg. grote lipvissen (*Labrus* sp.) en kleine lipvissen (*Crenilabrus* sp.) die zo mogelijk nog bonter van kleur zijn en nog sierlijker van vorm.

In ons vanggebied wemelde het van jonge lipvisjes van 2 - 3 cm, gestreepte en groenige exemplaren, die echter niet zo gemakkelijk te determineren zijn, temeer daar de kleur varieert met de omgeving. Waarschijnlijk zwemmen er nu 4 ex. van *Crenilabrus tinca* in ons aquarium rond.

U moet overigens onze term "wemelen" niet verkeerd verstaan: de lipvisjes zwemmen zelden of nooit in open water.

Ze bewegen zich omzichtig tussen algen en zeewieren en "sluipen" weg zodra uw netje in de buurt komt. Een mooi lipvissenplekje was de met slawier begroeide betonnen afscheidingswand langs het strand (1) waar we vele exemplaren verschalkten, door blind met het netje door het wier te gaan.

De kleine lipvisjes waren teer tijdens het transport, ze kunnen slecht tegen zuurstofgebrek en watervervuiling.

Van de ca. 10 gevangen exemplaren overleefden 4 de reis.

In het aquarium ^{op}vallen ze door hun levendig gedrag en hun eeuwig zoeken naar vlokreeftjes tussen het wier,

ZEEBRASEMS

Even talrijk als de hardertjes waren de jonge exemplaren van *Puntazzo puntazzo* (door ons in DE KOR beschreven als *Sargus rondeletti*). De visjes zwommen in schooltjes van

3-20 stuks overal langs het strand. Vooral de 1-4 cm lange exemplaren waren gemakkelijk te vangen. Iedereen moet deze diertjes eens in zijn aquarium hebben gehad! Hoewel ze in schoolverband voorkomen zijn het echte individualisten, prachtig metaalbruin van kleur, met zwarte dwarsbanden.

De bezwaren die aan deze soort kleven zijn: snelle groei en algenvraat. Ze vergrijpen zich bovendien soms aan zeeanjelieren en andere anemonen. Dit is overigens een bekende kwaal van de hele *Sargus* familie. Van de 6 gevangen exemplaren overleefden 2 de reis.

Op verschillende plaatsen vingen we halfdoorschijnende 1 cm lange exemplaren van *Oblada melanura*. Deze diertjes bleken te teer voor gevangenschap en transport, ze waren binnen enkele uren dood. Exemplaren van aquariumformaat zagen we ditmaal niet, wel zwommen er buiten de dam enkele halfvolwassen dieren rond.

Toen de zee op een dag erg ruw was en de golven over de dam sloegen, troffen we ook aan de binnenkant in het diepe gedeelte enkele Oblada's aan, samen met de "gewone" Sargus: *Diplodus vulgaris* ook wel purperkop genoemd om z'n gewoonte een paars voorhoofd te krijgen als hij zich opwindt. Enkele schooltjes bruine visjes konden door ons niet gedetermineerd worden, waarschijnlijk betreft het Boops boops. Hiervan belandde één exemplaar in het aquarium, maar na 2 dagen was het spoorloos, waarschijnlijk in een *Sulcata* gezwommen.

Tenslotte een rasechte scholenvis die aan beide zijden van de dam voorkwam in ex. van 5-10 cm., maar die door z'n grote snelheid haast niet te vangen was, de Boops salpa. De dieren graasden ijverig langs de groenwierhellingen om de dam. Het was onder water een fantastisch gezicht deze fonkelende, zilveren vissen als een zwerm te zien neerstrijken om buiteland en wentelend langs de stenen te gaan. De gele en blauwe lengtestrepen waren duidelijk zichtbaar. Achter de gelijksoortige dam bij de camping van Cervo kwam Boops salpa voor in 20 cm diep water, was desondanks met een schepnetje nauwelijks te vangen. In het aquarium is Boops salpa een wat nerveuze zwemmer, maar een schooltje van 3-6 exx. is een kostelijk gezicht. Voor zover we ondervonden doet deze vis geen enkel dier kwaad.

GRONDELS

We hebben temidden van zoveel moois geen speciale aandacht geschonken aan de 3-4 grondelsoorten die we hebben ontmoet, temeer daar onze ervaringen met *Gobius ophiocephalus* (is overal aanwezig) niet zo best zijn. Deze stevige, wel mooi getekende diertjes lenen zich goed voor het transport. Ze zijn in het aquarium interessant maar dermate vraatzuchtig dat er al spoedig geen steurkrab of jong visje meer veilig is. Het snelgroeiende dier wordt 25 cm lang!

Op diepere plaatsen lag praktisch onder elke steen een exemplaar van 10-15 cm op de loer. Ook kleinere diertjes waren gemakkelijk te vangen.

Vlak aan de kust lagen onder stenen en schelpen kleine exemplaren van *Gobius buccichii* (4 cm), een zandkleurig grondeltje met zwarte stippen en vlekjes, oppervlakkig lijkend op ons Noordzee grondeltje.

Van de ca. 5 gevangen exx. belandde één visje in het aquarium, waar het zich tot dusver goed gedraagt.

(wordt voortgezet)

A.Amir -- Utrecht

vervolg van pag. 85.

Opvallend was dat de bevolking Cerianthus Lloydii bijzonder welig was en dat zeer grote exx. volop zijn te vinden. Onze belevenissen en vangsten waren het lange wachten bij de pont ruimschoots waard.

Vl.

RACHEL CARSON OVERLEDEN

Op 14 April is in haar woning te Silver Spring, USA op 56 jarige leeftijd aan kanker overleden, de bekende biologe Rachel Carson.

Carson kreeg al jaren geleden bekendheid door haar boeken The Sea around us, Under the Sea Wind en The Edge of the Sea. Het boek Silent Spring dat in 1962 uitkwam (zie boekbespreking vorige maand) werd een ongekennde best-seller en is nog steeds een belangrijk punt van discussie in verschillende Amerikaanse senaatscommissies.

Senator Ribicoff, die bekend is door zijn strijd tegen de toenemende waterverontreiniging in de USA, heeft de senaat voorgesteld om de US Public Health Service, naar Rachel Carson te noemen.

LEVERING CUBITAINERS

De levering van cubitainers is, zoals verscheidene leden inmiddels wel gemerkt hebben, zeer gestagneerd. Voor een deel is dit aan de verhuisdrukte van ondergetekende te wijten, maar voor een deel ook liggen de moeilijkheden op een ander vlak.

De cubitainers, plastic verpakkingen die we uitstekend voor onze zeewatertransporten kunnen gebruiken (zie DE KOR, Oct. 63, blz 169), werden voorheen geleverd door de fa. Bührmann. Deze firma heeft echter onlangs de verkoop aan een ander overgedragen.

Omwillen van de hoge kosten van het ompakken heeft deze

firmas gesteld, dat de minimum afname nu 15 stuks van één maat is, waarbij dan bovendien al een prijsverhoging van 15% geldt. Wij hebben ons daaraan genoodzaakt gezien de volgende regeling in te voeren, omdat anders niemand meer een kans krijgt in het bezit te komen van cubitainers:

- * Cubitainers kunnen worden besteld via BM, echter alleen de maat 20 liter met schroefdop.
- * bestellingen voor ieder willekeurig aantal kunnen worden gericht aan het secretariaat: postbus 189, Delft
- * vooruitbetaling van tenminste de helft van het totaalbedrag door storting op het gironummer van de vereniging 27.83.96 onder vermelding van "cubitainers" en aantal.
- * tot aanschaf zal worden overgegaan als tenminste 15 stuks bij het secretariaat zijn besteld, en voor de helft betaald.
- * de prijs wordt ca. f 4,-- per stuk plus porto
- * de andere maten kunnen ook via BM worden besteld, echter alleen als u er 15 of meer ineens afneemt. Hiervoor adviseren wij u eerst contact met het secretariaat op te nemen.

U begrijpt, dat deze maatregelen niet voor het plezier van BM getroffen worden, de omstandigheden noodzaken ons hiertoe. De leveringen worden door de ons opgelegde bepalingen echter zo zeer bemoeilijkt, dat wij er goed aan menen te doen, dit te "normaliseren" en alhier onder een ieders aandacht te brengen.

Momenteel zijn er totaal een tiental cubitainers besteld, wie koopt de ontbrekende vijf?.

H. van Welzen - Delft

REACTIE OP DE VOEDINGSPROBLEMEN

Met zijn artikelenserie "De voeding van zeebewoners in gevangenschap" drukt de heer Van Welzen ons nog eens met onze neus op één onzer grootste problemen: het verschaffen van GOED, VOLWAARDIG voedsel aan onze aquariumdieren. Want over hetgeen onze dieren in de vrije natuur tot zich nemen, weten wij - op enkele uitzonderingen na - weinig of niets.

En juist omdat dit voor ons zo'n moeilijk probleem is, zijn we maar al te gauw geneigd ons neer te leggen bij een dieet van "mosselen en verse vis"! Voor de "inlanders" geldt dit in

versterkte mate, terwijl voor hen bovendien die mosselen niet steeds verkrijgbaar zijn en aan de vis dikwijls een allesbehalve vers "luchtje" zit. Zelf in Arnhem wonende, geloof ik hierover te kunnen meepraten.

Uitgaande van dezelfde gedachtengang als ook de heer van Welzen in zijn artikelen naar voren brengt, heb ik getracht het voor mij meestal onbereikbare macroplankton uit zee te vervangen door aanverwante dieren uit het zoete water. En naar mijn mening met succes. Vlokreeftjes en pissebedden zijn uit bijna iedere sloot in vrij grote hoeveelheden te bemachtigen. Ze worden graag gegeten (o.a. door zeedonderpad en blennius) en hebben een relatief lang leven in het zeewater. Langer dan enig ander zoetwaterdier dat ik als voedsel heb gebruikt; met uitzondering van de stekelbaars. Maar die schijnt het dan ook om het even te zijn; zoet of zout.

Mocht er belangstelling bestaan voor mijn jachtmethoden en ervaringen op dit gebied, dan ben ik gaarne bereid hieraan tegemoet te komen.

G.C. Flipse - Arnhem

Wij geloven dat het vooral voor de "inlanders" van belang zal zijn als we hierover meer van de heer Flipse horen.

Red.

EET EENS KREEFT!

Tijdens een vlucht van Alaska naar Parijs werd aan de passagiers geheel volgens het menu kreeft geserveerd. De kreeft smaakte verrukkelijk. De kok echter kreeg na aankomst te Parijs de schrik van zijn leven. Daar bleek namelijk dat de zes kreeften die hij vakkundig had toe bereid uiterst kostbare exemplaren van een zeer zeldzame soort waren, die vanuit Alaska warem verzonden voor Aquaria te Londen, Manchester en Hamburg.

N I E T V E R G E T E N

17 - 29 Juli 1964 SCH 64, Rijk is de Zee
Tentoonstelling te Scheveningen.

14 en 15 November 1964 JUBILEUM CONGRES BIOLOGIA MARITIMA

BOEKBESPREKING

DER TEMPERATURSINN DER TIERE

Prof. Dr. Konrad Herter

14,5 x 21 cm, 80 pag., 19 afb., lit. lijst

A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt 1962, DM 5,20

Ieder organisme is in hoge mate afhankelijk van zijn omgevingstemperatuur en heeft ook voor een optimale activiteit de juiste temperatuur nodig. Voorbeelden daarvan kennen we zowel in de zoet- als zoutwater aquariumwereld te over. Door talloze proeven is ook bewezen waar de organen of cellen, die de temperatuursindruk "verwerken" bij de verschillende diersoorten liggen. Zowel warm- als koedbloedige dieren, insecten en protozoen werden onderzocht. Vooral bij de insecten zijn gecompliceerde verhoudingen gevonden. Ook het stofwisselingsproces waarbij ook chemische, hormonale en nerveuze invloeden een rol spelen, neemt bij een hogere temperatuur toe. In dit boekje kunt u van deze onderwerpen kennis nemen, omdat het nogal wetenschappelijk gesteld is, is wel enige kennis van de duitse taal noodzakelijk.

RvD

SHELL LIFE ON THE SEASHORE

Philip Street

13½ x 20½ cm., 188 pag., 1 kl.foto 47 tek.,

Faber & Faber London, 1962, 18 shilling

Ieder van ons heeft wel eens rondgesnuffeld in de schelpenhopen die achter blijven als het water valt., maar lang niet iedereen zal weten wat de naam is en welk mysterie achter zo'n lege schelp schuil gaat. Waar heeft het dier geleefd, hoe kwam het aan zijn voedsel en waarom ligt nu hier zijn lege hui. Dit boekwerkje vertelt het u tot in de finesses. Niet alleen determinatie wordt hier onderwezen, maar ook hoe u schelpen in het aquarium kunt houden, hoe u ze het beste kunt fotograferen. En dan, voor wie een verzameling aan wil leggen tips voor de inrichting daarvan en hoe u de schelp het beste kunt prepareren en bewaren. Het is een prettig boekje, ik had echter wat meer afbeeldingen willen zien. Een bepaalde schelp opzoeken is lastig.

RvD

DE DIERENWERELD IN EEN NOTENDOP

E.G. Huey

12½ x 20 cm., 256 pag., 16 pag.foto's en 213 tek.
Hollandia N.V., Baarn., 7e druk f 3,90

De oorspronkelijke titel van deze dubbelpocket is "A child's story of the animal world", de vertaling is van W.M. Beum en de bewerking van Dr. A.F.J. Portielje.

De oorspronkelijke titel duidt ook aan wat voor een soort boek dit is: een zeer populair boekje over de dierenwereld. Een overzicht van het dierenrijk, niet in een feitelijke opsomming maar in korte, levendige en begrijpelijk geschreven hoofdstukken. Schema's en tabellen zult u tevergeefs zoeken maar wel krijgt u een levendig beeld voor ogen van de beschreven dieren. Hier en daar wordt er wel eens wat te veel geverg'd van het voorstellingsvermogen en zouden we wensen dat er iets meer verteld was.

Al met al toch een fris boekje dat ook gezien de prijs zeker zijn weg wel zal vinden.

RvD

SCHELPEN OP ONS STRAND

J.G. Th. van Nes

15 x 21½ cm, 63 pag., 8 plt. en vele tek.
N.V. W.J. Thieme & Cie., Zutphen 5e druk 1962 f 3,50

Dat dit boekje al aan zijn 5e druk bezig is bewijst wel wat. Hoofdzakelijk is dit boekje bedoeld om de schelpen die aan ons strand gevonden worden snel op naam te kunnen brengen. Met duidelijke tekeningen en een goede beschrijving is dit niet zo moeilijk, ook de vindplaatsen zijn vermeld.

Dan is er nog een gedeelte in het boekje waarin wat over de eigenaardigheden van de dieren wordt verteld. Ook andere dieren worden daarin besproken zoals zeesterren, krabben anemonen en zeevogels, allemaal dieren die vallen onder de titel "Vijanden van de weekdieren"

RvD